

Klasseledelse – er vi gode nok?

Nils Wedel

Folkeskolelærer gennem 23 år.

AKT- & Inklusionslærer.

Uddannet i Pædagogisk Sociologi fra Århus Universitet, Institut for Uddannelse og Læring (DPU).

Foredragsholder om Klasseledelse.

Far til 3 skolesøgende børn.

Jeg har i mit daglige virke, som AKT-lærer i Folkeskolen og som oplægsholder på skoler, mødt udfordringer for lærere og klasser, som efter min opfattelse havde sit udspring af utilstrækkelig klasseledelse og en svag lærerautoritet.

Min påstand er, at god klasseledelse er vejen til et stærkere læringsmiljø, hvor børn lærer mere, har det bedre sammen og mobber mindre. Dette statement er dokumenteret i nyere forskningsbaseret viden, hvilken er helt central, når vi alle ønsker at skabe og udvikle en endnu bedre folkeskole.

En vigtig del af læringsmiljøet er eleverne. Professor Jens Rasmussen, Århus Universitet, Institut for Uddannelse og Læring (DPU) skriver om eleverne: Børn er ikke rodløse, men selekterende, de er ikke egocentriske, men selvrefererende, de er ikke snakkende, men kommunikerende. Samlet set betyder ovenstående, at der ikke længere tænkes i overførsel af normer og værdier. Det centrale i dette bliver kommunikation fordi eleverne igennem kommunikation får muligheden for at være reflektive i forhold til de valg de tager.

Med dette udgangspunkt kan vi understrege, at undervisning består af kommunikation både i form af det talte, det skrevne og den nonverbale kommunikation. Det er på dette grundlag at klassen skal fungere, og det er i denne sammenhæng, at klasseledelse er af helt afgørende betydning for kvaliteten af det der foregår i læringsmiljøet.

Jeg har gentagne gange, når jeg er blevet tilkaldt, som ressource lærer, på grund af særlige udfordringer i en klasse, startet mit arbejde med at observere hvad der forgik i undervisningssituationen. Det starter med – og dette er et fiktivt eksempel, skabt på grundlag af oplevelser af virkelige hændelser – at læreren, for eksempel på vej til en historietime i 7. klasse, kommer ind i klassen 5 – 10 minutter efter, at det har ringet..

Hun trækker en trolley efter sig med et klassesæt af historiebøgerne. Under den ene arm har hun en stak fotokopier med opgaver. Der er uro i klassen, da læreren kommer ind. Læreren giver eleverne besked på at sætte sig på deres pladser, hvorefter hun deler bøgerne ud og beder eleverne sætte sig ned og læse fra side 65 til 69. Medens eleverne læser, deler læreren fotokopierne ud og beder dem løse opgaverne, suppleret med den anvisning, at de kan finde svarene på spørgsmålene i bogen.

Læreren, der beskrives her, har været lærer i rigtig mange år. 7. klassen vi taler om er en livlig 7. klasse på 27 elever, hvori der er inkluderet en enkelt elev med behandlet ADHD.

Min observation i denne og efterfølgende lektioner, i lærerens undervisning er, at eleverne er ufokuseret, småsnakkende og, at deres engagement i hvad der forgår, er meget begrænset.

Den norske forsker Thomas Nordahl skriver i sin bog "Hvad vett vi om klasseledelse", at Klasseledelse drejer sig om forholdet mellem læreren og eleverne med fokus på blandt andet at styre undervisningen og klassen på en tydelig og struktureret måde. Det handler om, at læreren - i sin ledelse af klasserummet - skaber gode relationer til eleverne og derigennem skaber en oplevelse hos eleverne af en tydelig og tryk voksenrelation.

I praksis er god klasseledelse en situation, hvor læreren motiverer eleverne til at yde en god indsats og hvor læreren formår at holde ro i klasserummet. Samtidig er det en del af god klasseledelse, at læreren formår at skabe struktur i undervisningen og skabe en god for forståelse hos eleverne. Lærerne vil i disse situationer fremstå som engagerede og støttende og samtidig skabe en klar forståelse hos eleverne af, hvem som har ansvaret og hvem der bestemmer.

Det er ikke svært at se, den manglende overensstemmelse mellem Nordahls ord om klasseledelse, der bygger på og lærerens praksis i mit eksempel ovenfor.

I rapporten Lærerkompetencer og elevers læring i førskole og skole fra Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning beskriver forskeren Svend Erik Nordenbo, på grundlag af aktuel forskning, hvilke sider af klasserumsledelse, der bidrager til øget elevlæring.

Dette drejer sig om detaljeret planlægning, hvor det fremhæves, som vigtigt, at undervisningen starter til tiden og ikke slutter før tid, at materiale er klar og, at der anvendes et minimum af tid på at komme i gang. En anden side – Nordenbo fremhæver som af betydning - er, at læreren har klare mål for sin undervisning både i forhold til den enkelte lektion og i forbindelse med det samlede forløb.

Hvis læreren praktiserer en klasseledelse, hvor eleverne inddrages i beslutningsprocesser og i arbejdet med den praktiske strukturering, samt gives mulighed for at tage ansvar, så vil resultatets kvaliteten - altså det, der kommer ud af undervisningen – blive væsentlig bedre. Samtidig viser undersøgelse, at en varm og understøttende relation til eleverne har betydning for elevernes læring.

Synlig ledelse og relationen til eleverne er de to andre centrale faktorer, der har positiv betydning for elevernes læring, som jeg har valgt at fremhæve her. Det, at læreren fremstår tydelig i sin klasseledelse styrker elevernes læringsudbytte. Når det handler om elevernes opførsel, fremhæver Nordenbo lærerens relation til eleverne. Undersøgelse viser nemlig – måske ikke overraskende - at lærere, der er støttende og tolerante overfor elevernes initiativer og, som agerer motiverende, styrker elevernes læring.

Mange af os husker lærere fra vores egen skoletid, eller møder i hverdagen lærere på vores børns skole, som bare kan det at skabe god kontakt til børnene, som sjældent har udfordringer i forhold til at skabe ro og som eleverne holder meget af og værdsætter meget. Disse læreres fag bliver ofte til elevernes yndlingsfag, fag de gør sig ekstra umage i, eller er fag, hvor eleverne ligefrem glæder sig til lektionerne.

Jeg har tidligere beskrevet, at læringsmiljøet er opbygget af relationer. Disse er symmetriske, når vi taler om relationerne mellem eleverne i klassen og de er asymmetriske, når vi taler om relationen mellem læreren og eleverne.

Asymmetrien i relationen giver sig blandt andet udtryk i, at læreren skal praktisere ledelse af klasserummet og dermed udøve en magt, der bygger på autoriteten i hans eller hendes rolle, som både voksen og som lærer.

Dette tydeliggøres af Lars Qvortrup, Ålborg Universitet, der i sin artikel "Autoritetens professionalisering" beskriver 3 former for autoritet..

Læreren fra mit eksempel – tidligt i denne kronik – vil nok mene, at eleverne ikke har respekt for hendes autoritet, som lærer.

Den forventede autoritet – i mit eksempel - er en autoritetsform, der alene henter sin legitimitet i, at læreren strukturelt har fået overdraget autoriteten af skolens ledelse. Den institutionelle autoritet bygger således alene på den strukturelle magt. Med udgangspunkt i blandt andet Jens Rasmussens beskrivelse af centrale karaktertræk ved folkeskolens elever i dag, er det ikke svært at fornemme, at en lærers position i klassen, der bygger alene på institutionel autoritet, er en meget svag og sårbar position og ikke et udgangspunkt, hvorfra der kan praktiseres klasseledelse, som denne er beskrevet tidligere i denne kronik.

To andre centrale sider af autoritetsbegrebet, som Lars Qvortrup fremhæver i sin artikel, i forhold til mit fokus på klasseledelse - er den personlige og faglige autoritet.

Den faglige autoritet er der, hvor der skal ske en kvalificering af lærerne i forhold til deres praktisering af klasseledelse. Den faglige autoritet praktiseres i form af det læreren kan og vil i forhold til selve faget og dets indhold. Den faglige autoritet udøves i højeste grad af professionalitet og skaber en legitimitet, der bygger på lærerens forudsætninger for og vilje til at styre den kommunikation, der foregår i læringsmiljøet.

Det er min pointe med denne kronik, at vejen til virkelig at skabe en bedre folkeskole med større faglighed og trivsel, er gennem en styrkelse af lærernes kompetencer indenfor klasseledelse og en bevidstgørelse af skolernes ledelser og lærere om betydningen af autoritetens form og virkning i forbindelse med praktisering af god klasseledelse.